

Upaniš ados dažnai kviečia vaduotis iš materialaus pasaulio kaip iliuzijos. Įžymi mantra sako: „Iš nebūties vesk mane į būtį, iš tamsos vesk mane į šviesą, iš mirties vesk mane į nemirtingumą.“

[1]

Todėl dažnai kyla klausimas, realus ar klaidingas (netikras) yra šis materialus pasaulis, iš kurio kviečiama vaduotis.

„Kaip tekančios upės išnyksta vandenyne, palikusios vardus ir pavidalus, taip ir išmanantis žmogus išsilaisvinęs iš vardų ir formų (*nāmarūpad vimukta*) pasiekia Dievišką Asmenį, aukštesnį už aukščiausią.“ [2] Dėl praktinių sumetimų materialus pasaulis gali būti laikomas tiesa (realybe), bet jis yra klaidingas ar nerealus (

anā tam

) lyginant jį su „Tiesų tiesa, Absoliučia Tiesa“, ir būtent šis klaidingumas nuslepia mūsų tikruosius troškimus.

Kitaip tariant laikini (egzistuojantys laike) dalykai yra ir tikri ir netikri.

Kitaip nei dažnai manoma, Vedanta iš tikrųjų neneigia laikinumo egzistencijos, „nes šito reiškinio pasaulio, kurio empirinį realumą pagrindžia visos tinkamos suvokimo priemonės, negalima paneigti be nuorodos į transcendentinę Realybę ar be supratimo apie Ją, šio pasaulio pagrindą.“

[3]

„Išoriniai objektai nėra neegzistuojantys, nes mūsų sąmonė jų egzistavimą paliudija.“

[4]

Vedantos pozicija tobulai atitinka Platono požiūrį, pagal kurį reiškiniai yra „klaidingi“ (*pheydos = anā ta*

) taip kaip imitacija, kuri nors egzistuoja, nėra tas „tikrasis dalykas“, kurį ji imituoja; Vedanta taip pat atitinka krikščionišką doktriną, kaip ją suformulavo šv. Augustinas:

„Aš žiūrėjau į tuos kitus, po Tavimi, ir aš mačiau, kad jie nei visiškai yra nei jų visiškai nėra.

Jie turi egzistenciją (

esse

), nes jie yra iš Tavęs; bet jie neturi egzistencijos, nes jie nėra tai, kas Tu esi.

Nes tik tai yra iš tiesų, kas lieka nekintama;

Dangus ir Žemė yra gražūs ir geri ir jie yra (

sunt

), nes Dievas juos padarė, bet lyginant su Tavimi, jie nėra nei gražūs nei geri, nei jie yra (

nec sunt

).“

[5]

Vedantos mokymas, kad pasaulis yra „meno kūrinys“ (

māyā-maya

) nėra iliuzijos doktrina. Ji greičiau atskiria santykinę kūrinio realybę nuo didesnės Kūrėjo realybės (

māyin, nirmā akāra

), kuriame glūdi kūrinio paradigma.

Pasaulis yra Dievo apvaizda; ir tikrai tik mūsų kaltė, jei „dalykus, kurie buvo padaryti“, painiojame su realybe, pagal kurią jie buvo padaryti, reiškini su tuo, ką šis reiškinys vaizduoja. Dar daugiau, „iliuzijos“ negalima priskirti objektui, ji gali kilti tik suvokiančiajame; šešėlis yra šešėlis, ką mes apie jį begalvotume.

[6]

Šis pasaulis, nors apgaulingas, nėra klaidingas (neegzistuojantis). Jis Kūrėjos valia yra realybė.

Jīvos

idėjos „aš“ ir „mano“, atsiradusios jai įžengus į materialų pasaulį, yra klaidingos. Manantys, jog šis pasaulis yra klaidingas, yra

māyāvādžiai

, iliuzijos teorijos šalininkai. Tokie žmonės yra įžeidėjai.

---

[1] Būhad āraṅyaka Upaniṅad, 1.3.28: *asato mā sadṅgamaya, tamaso mā jyotiṅgamaya, mṅtyor māmṅtaṅgamaya.*

[2] „Mūṅṅaka Upaniṅad“, 3.2.8.

[3] Śaṅkara, „Śariraka Bhāṅya“, 2.2.31: *sūnyavāḍipakṅ astu sarvapramāṅ a-vipratīṅ iddhaṅ iti tannirākaraṅ āya nāḍaraṅ kriyate, na hi ayam sarvapramāṅ aprasiddho lokavyavahāraṅ anyat-tattvam anadhigamya śakyate apanhotum.*

[4] Vyasa, „Brahma Sūtra“, 2.2.28: *nābhāva upalabdheh.*

[5] Šv. Augustinas, „Confessiones“, 7.11 ir 11.4.

[6] Visa pastraipa yra truputį perfrazuota iš Anand Coomaraswamy, "Time and Eternity", pp 6-7.